

SAMFUNDSFAG

Formål med faget

Formålet med undervisningen i samfundsfag er, at eleverne opnår viden om samfundet og dets historiske forandringer. Undervisningen skal forberede eleverne til aktiv deltagelse i et demokratisk samfund, jf. folkeskolelovens formålsbestemmelse.

Stk. 2. Undervisningen skal medvirke til, at eleverne udvikler kompetencer, kritisk sans og et personligt tilegnet værdigrundlag, der gør det muligt for dem, at deltage kvalificeret og engageret i samfundsudviklingen. Undervisningen skal bidrage til, at eleverne forstår sig selv og andre som en del af samfundet, som de både påvirker og påvirkes af, og at de forstår hverdagslivet i et samfundsmæssigt og historisk perspektiv.

Stk. 3. Undervisningen skal bidrage til, at eleverne kender og i praksis respekterer samfundets demokratiske spilleregler og grundværdier.

Slutmål

Efter 9. klassestrin

Politik. Magt, beslutningsprocesser og demokrati

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

- redegøre for forskellige opfattelser af demokratiet som politisk idé og styreform
- redegøre for hovedtræk i det danske politiske system og dets historie, for parlamentarisme og for samspillet mellem de politiske beslutningsprocesser i EU og Danmark
- give eksempler på hvordan forskellige former for magt og ressourcer har indflydelse på politisk deltagelse og politiske beslutningsprocesser lokalt, nationalt og globalt.
- anvende viden om forskellige politiske aktørers synspunkter og interesser til at forstå og forklare politiske udsagn i den offentlige debat
- se sammenhænge mellem politiske synspunkter og økonomiske, sociale og kulturelle placeringer og interesser
- reflektere over Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde i EU i et demokratisk perspektiv
- reflektere over mediernes rolle som selvstændige udtryk i den politiske proces
- reflektere over retsstatens betydning for demokratiet
- reflektere over betydningen af egne og andres rettigheder og pligter i et demokratisk samfund.

Økonomi. Produktion, arbejde og forbrug

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

- redegøre for hovedtræk i udviklingen i dansk erhvervs- og produktionsstruktur, herunder centrale aktører på arbejdsmarkedet og deres interesser
- redegøre for det økonomiske kredsløb og markedsmekanismen,
- redegøre for dansk blandingsøkonomi i en økonomisk globalisering
- redegøre for centrale velfærdsprincipper og typer af velfærdsstater
- redegøre for bæredygtig udvikling set i lyset af økonomisk vækst og miljø

- forstå og forklare udsagn om økonomi set i forhold til forskellige aktørers interesser og ideologier
- reflektere over økonomiens betydning for det danske velfærdssamfund
- reflektere over den økonomiske udviklings betydning for naturgrundlaget
- diskutere mulige handlinger i relation til virkninger af økonomiens globalisering.

Sociale og kulturelle forhold. Socialisering, kultur og identitet

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

- gøre rede for væsentlige sociale institutioner, grupper og fællesskaber i det moderne samfund
- give eksempler på, hvordan sociale normer, holdninger og adfærdsformer karakteriserer forskellige sociale grupper og giver anledning til konflikter imellem dem
- forklare, hvordan institutioner for uddannelse og kultur bidrager til socialisering og medborgerskab
- give samfundsmæssige forklaringer på udviklingen af sociale grupper og gruppeidentiteter
- reflektere over betydningen af egne og andres stereotype opfattelser af forskellige grupper
- vurdere sociale og kulturelle forskelles betydning for den globale sameksistens.

Færdigheder på tværs af de tre områder

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

- fremskaffe og anvende statistik og anden empiri i behandlingen af samfundsmæssige problemstillinger blandt andet gennem egne observationer og spørgemetoder
- indgå sagligt i en demokratisk debat om samfundsmæssige problemstillinger og løsningsmuligheder.

Trinnål

Efter 9. klassetrin

Politik. Magt, beslutningsprocesser og demokrati

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

- give eksempler på demokratiske og ikke-demokratiske styreformer og aktionsformer
- skelne mellem opfattelser der betoner direkte og repræsentativt demokrati og opfattelser der betoner politiske rettigheder og politisk deltagelse
- gøre rede for begrebet parlamentarisme og for hovedtræk i grundlovens bestemmelser om styreformen i Danmark, herunder magtens tredeling
- gøre rede for de centrale politiske institutioner i EU og diskutere samspillet mellem de politiske beslutningsprocesser i Danmark og EU
- gøre rede for forskellige former for magt og ressourcer, og give eksempler på hvordan de har betydning for borgernes mulighed for politisk deltagelse og hvordan de kan have indflydelse på politiske beslutningsprocesser lokalt, nationalt og globalt
- give eksempler på internationale organisationer og aftaler, som Danmark deltager i, og diskutere FN's og NATO's betydning for konflikt og samarbejde på globalt plan
- give eksempler på politiske partier, interesseorganisationer og græsrodsbevægelser og anvende tilgængelige informationsbaser til at belyse sådanne organisationers synspunkter og interesser
- gøre rede for hovedsynspunkter i de klassiske politiske ideologier (konservatisme, liberalisme, socialliberalisme, socialisme) og for hovedsynspunkter hos forskellige politiske partier i dag
- give eksempler på og forklare hvordan politiske synspunkter kan være knyttet til social og økonomisk placering, til alder og køn og etnicitet og religion
- give eksempler på brug af politisk retorik i den offentlige debat og forklare hvordan politiske nyheder kan påvirke den politiske proces
- gøre rede for de rettigheder og pligter borgeren i Danmark har efter grundloven
- gøre rede for ideen om retsstaten og borgerens retssikkerhed og diskutere betydningen af borgerens retssikkerhed i et demokrati.

Økonomi. Produktion, arbejde og forbrug

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

- redegøre for hovedtræk ved udviklingen inden for den primære, sekundære og tertiære sektor

- give eksempler på væsentlige interesseorganisationer inden for de tre sektorer
- redegøre for de forskellige positioner i det økonomiske kredsløb
- redegøre for udbuds- og efterspørgselsiden i en markedsøkonomi
- redegøre for hovedprincipperne i markeds- og planøkonomi
- redegøre for den økonomiske globalisering
- forklare sammenhængen mellem aktørers økonomisk position og aktørens interesser og ideologier i det danske og globale samfund
- redegøre for centrale velfærdsprincipper og velfærdsmodeller
- redegøre for, hvordan stat, regioner og kommuner varetager opgaver i forhold til den danske velfærdsstat
- redegøre for hovedprincipper i bæredygtig udvikling
- redegøre for centrale problemstillinger knyttet til sammenhænge mellem økonomisk vækst og miljø
- forklare betydningen af forbruger- og producentadfærd for belastningen af miljø og naturgrundlag.

Sociale og kulturelle forhold. Socialisering, kultur og identitet

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

- give eksempler på sociale klasser eller grupper og på sociale og kulturelle fællesskaber
- give eksempler på sociale institutioner og sociale normer
- give eksempler på sociale konflikter i det moderne samfund
- fremskaffe empiriske oplysninger, der beskriver forskelle og ligheder i befolkningens levevilkår, levevis, tilhørsforhold og forestillinger
- give eksempler på forhold, der medvirker til dannelsen af forskellige roller i samfundet
- give eksempler på, hvordan uddannelsesinstitutioner bidrager til børns og unges inddragelse eller marginalisering i forhold til samfundet
- reflektere over, hvad egne og andres opfattelser af mennesker med anderledes levevilkår, levevis, tilhørsforhold og forestillinger betyder for gensidig accept og samspil i hverdagslivet
- reflektere over betydningen af at tage del i eller stå uden for det økonomiske, politiske og sociale liv
- anvende deres viden og om sociale og kulturelle forhold som baggrund for at diskutere sociale problemer og konflikter.

Slutmål

Efter 10. klassetrin

Politik. Magt, beslutningsprocesser og demokrati

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

- skelne mellem forskellige opfattelser af demokratiet som politisk idé og styreform
- reflektere over forbindelser mellem politiske ideer og andre værdianskuelser i samfundet og i eget hverdagsliv
- redegøre for hovedtræk i det danske politiske system og dets historie og reflektere over samspillet mellem de politiske beslutningsprocesser i EU og Danmark i et demokratisk perspektiv
- reflektere over egen rolle som borger i Danmark og EU og som deltager i et globalt samfund
- give eksempler på hvordan forskellige former for magt og ressourcer har indflydelse på politisk deltagelse og politiske beslutningsprocesser lokalt, nationalt og globalt
- give eksempler på hvordan informations-teknologien påvirker politisk deltagelse og magtudøvelse lokalt, nationalt og globalt
- forklare hvordan forskellige former for magt og ressourcer medvirker til konflikt og samarbejde på lokalt, nationalt og globalt plan
- anvende viden om forskellige politiske aktørers synspunkter og interesser til at forstå og forklare politiske udsagn i den offentlige debat
- se sammenhænge mellem politiske synspunkter og økonomiske, sociale og kulturelle placeringer og interesser
- reflektere over forholdet mellem politik, kultur og religion i samfundet og i eget hverdagsliv
- reflektere over mediernes rolle i den politiske proces
- analysere politisk retorik i den offentlige debat og selv udvikle politisk argumentation
- reflektere over retsstatens betydning og betydningen af egne og andres rettigheder og pligter i et demokratisk samfund.

Økonomi. Produktion, arbejde og forbrug

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

- redegøre for hovedtræk i udviklingen i dansk erhvervs- og produktionsstruktur
- diskutere og vurdere, hvordan centrale aktører på arbejdsmarkedet kan få tilgodeset deres interesser i den politiske beslutningsproces

- redegøre for og diskutere, hvordan markedsmekanismen spiller en rolle i det økonomiske kredsløb
- reflektere over, hvordan det enkelte individ som forbruger og producent indgår i det økonomiske kredsløb
- redegøre for dansk blandingsøkonomi i en økonomisk globaliseret verden
- give eksempler på, hvordan den økonomiske globalisering påvirker det enkelte individ som forbruger og producent
- diskutere og vurdere mulige individuelle og kollektive handlinger i relation til virkninger af økonomiens globalisering
- forstå og forklare udsagn om økonomi set i forhold til forskellige aktørers interesser og ideologier
- reflektere over, hvordan interesser hos forskellige aktører i samfundet har indflydelse på disse udsagn
- redegøre for og diskutere centrale velfærdsprincipper og typer af velfærdsstater
- reflektere over, hvordan den økonomiske situation i det danske samfund har betydning for den danske velfærdsmodel
- redegøre for bæredygtig udvikling set i lyset af økonomisk vækst og miljø
- reflektere over, hvordan såvel den enkelte samfundsborger som samfundet som helhed kan bidrage til bæredygtig udvikling
- reflektere over den økonomiske udviklings betydning for naturgrundlaget, herunder hvordan miljøpolitikken kan have indflydelse på samspillet mellem økonomisk udvikling og naturgrundlag.

Sociale og kulturelle forhold. Socialisering, kultur og identitet

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

- gøre rede for væsentlige kendetegn ved det moderne samfund, for dets vigtigste sociale institutioner og for dets opdeling i sociale grupper og fællesskaber
- gøre rede for, hvordan sociale normer, holdninger og adfærdsformer karakteriserer forskellige sociale grupper og fællesskaber og kan give anledning til konflikter imellem dem
- fremskaffe og anvende empiriske oplysninger, der beskriver forskelle og ligheder i arbejds-, uddannelses- og levevilkår, og i levevis, tilhørsforhold og forestillinger – blandt andet gennem egne undersøgelser
- skelne imellem institutioner og organisationer knyttet til velfærd, arbejde, uddannelse og meningsdannelse
- forklare forskelle i befolkningens leve- og arbejdsvilkår, uddannelse, livsformer, tilhørsforhold og forestillinger på baggrund af udviklingen i arbejdsdelingen og i politiske og kulturelle institutioner
- reflektere over, hvad egne og andres forhåndsopfattelser af mennesker med anderledes vilkår, levevis og gruppeidentitet betyder for gensidig accept og samspil i arbejdslivet, det politiske liv og hverdagslivet

- vurdere betydningen af og mulighederne for, at forskellige sociale og kulturelle grupper indgår i det økonomiske, politiske og sociale liv som aktive medborgere
- anvende deres viden og færdighed i at beskrive og vurdere sociale og kulturelle forhold til at deltage i en demokratisk debat om sociale og kulturelle problemstillinger og foreslå handlemuligheder i relation hertil.